

РОД *ACHILLEA* L. ДЖЕРЕЛО ЕФЕКТИВНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ КРОВOSPИННОЇ ТА РАНОЗАГОЮЮЧОЇ ДІЇ

Дуюн І. Ф., Мазулін О. В., Смойловська Г. П., Мазулін Г. В.

Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя, Україна

Рід деревій (*Achillea* L.) родини айстрових (*Asteraceae* L.) відомий в ботанічних дослідженнях надзвичайною видовою та морфолого-анатомічною різноманітністю. У наш час у світовій флорі ідентифіковано понад 200 видів цього роду, що найбільшою мірою розповсюджені переважно в Північній півкулі (до 140 видів). У флорі України дослідники визначають більше ніж 23 види. У науковій та народній медицині види роду призначають в якості кровоспинних, ранозагоюючих та протизапальних засобів, для покращення травлення. Виявлення перспективної рослинної сировини видів роду *Achillea* L., заготовленої в умовах України проведено в 1990-2015 рр. Морфолого-анатомічні ознаки визначали за допомогою мікроскопу МБР-2, бінокулярного XS-3330 з відео пристроєм CCD (5,0 mPix). Хімічний склад БАР: флавоноїдів, гідроксикоричних і амінокислот, каротиноїдів, вітаміну К₁ встановлювали методами ВЕРХ (Shimadzu LC-20 Prominence; AAA-881), ГХ-МС (Agilent Technology 6890/5973 з мас-спектрометричним детектором) та спектрометрії (Specord-200 Analytic Jena UV-VIS); ефірної олії (пристрій для отримання ефірної олії (ДФУ), ГРХ-МС (Agilent Technology 6890/5973 з мас-спектрометричним детектором); неорганічних речовин (ААС (спектрограф ДФС-8-3 з атомізатором ІВС-28). Встановлено, що найбільш перспективні для застосування в якості лікарських засобів кровоспинної, ранозагоюючої та протизапальної дії є ефірноолійні види, які включає секція *Millefolium* (Mill.) Koch. Ser. *Millefoliatae* DC. До неї відносять: *A. submillefolium* Klok. et Krytzka (деревій майже звичайний), *A. millefolium* L. (д. звичайний), *A. collina* J. Becker ex Reichenh. (д. пагорбовий), *A. euxina* Klok. (д. чорноморський), *A. inundata* Kondr. (д. заплавний), *A. pannonica* Scheele. (д. паннонський), *A. setacea* Waldst. et Kit. (д. щетинистий), *A. steposa* (д. степовий), *A. distans* Waldst. et Kit. (д. розсунутий), *A. carpatica* Blocki ex Dubovik (д. карпатський), *A. stricta* (Koch.) (д. стислий). А також секція *Filipendulinae* (DC.) Afan., *A. taurica* Bieb. (кримський), *A. leptophylla* Bieb. (тонколистий), *A. micrantha* Willd. (дрібноквітковий); *A. filipendulina* Lam. (таволговий); *A. micranthoides* Klok. (подовий). Компонентний склад поліфенольних сполук визначали методами: ТШХ, ПХ, ВЕРХ із застосуванням стандартних зразків речовин, розчинників та реактивів у відповідності до вимог ДФ XI та ДФУ. Присутність та кількісний вміст вітаміну К₁ визначали по розробленій методиці ГХ-МС та спектрофотометрії 70% спиртових витягів при довжині хвилі 370 нм. У якості стандартного зразку використовували вітамін К₁ виробництва фірми Sigma-Aldrich, Chemie GmbH. У результаті досліджень ідентифіковано основні компоненти та визначено кількісний вміст: вітаміну К₁, 1,8-цинеолу, терпінен-4-олу, камфори, α -терпінеолу, сабінілацетату, тимолу, каріофілену, гермакрену D, неролідолу, каріофілен-оксиду, β -евдесмолу, хамазулену та його дериватів. Встановлено присутність до 6 основних флавоноїдів та 2 гідроксикоричних кислоти. Основними з ідентифікованих сполук були: апігенін-7-О- β -D-глюкопіранозид, апігенін-7,4'-ди-О- β -D-глюкопіранозид, лютеолін-7-О- β -D-глюкопіранозид, хлорогенова та неохлорогенова кислоти. Сполуки також були ідентифіковані із визначенням кількісного вмісту у складі отриманих ефірних олій, рідких та ліофільних екстрактів з трави досліджуваних рослин. Проведеними фармакологічними дослідженнями встановлено виражену ранозагоюючу та кровоспинну дію цих лікарських засобів. Висновки: на основі проведеного фізико-хімічного аналізу встановлені види роду *Achillae* L. для отримання лікарських засобів ранозагоюючої та кровоспинної дії.